

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Quis ordo sit serundus in solutione certorum debitorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

dit tamen, prius esse restituenda, quæ ex contractu iusto debita: hæc sententia probabilis est, si res ex contractu accepta, extet apud debitorem, iuxta ea quæ diximus dubit. 2. alioquin non video qua ratione probabili queat defendi, nisi fortè in vfuris.

16 Tertia sententia, quam veriore iudico, est, Inter hæc debita nullum esse ordinem; sed ea pari Iure cenferi, esseque debita personalia, sine Iure prælationis: præsertim si res ex contractu accepta, apud debitorem non extat. Ita docet Siluester, Restitutio 6. q. 5. puncto 5. Petrus Navarra l. 4. c. 6. seu vltimo, na. 41. & alij recentiores. Probatur Primò, Quia neque Iure positio aliquid hæc de re cautum est, neque villa ratio sufficiens adferri potest, qua probeatur, Ius naturæ postulare, vt alterum debitum alteri præponatur. ergo sunt paria. Secundò, Quia etsi maior fiat iniuria per rapinam quam per furtum, & per furtum fortè quam per vfuram: tamen postea, dum quis non vult restituere, est eadem iniustitia in ipsa rei detentione. eiusdem enim speciei peccatum est, non soluere debitum ex contractu post elapsum terminum, inuito creditore; & non soluere debitum ex rapina aut furto: quia æquè sit inuito domino. quamuis enim in rapina sit maior iniuria, eò quòd sit maior contemptus domini, & iple magis inuoluntariè patiatur; tamen postea non est maior obligatio restituendi; nam pro excessu iniuriæ, qui est in primo aggressu, non est facienda restitutio pecuniæ, de qua hic agimus, sed alia satisfactio.

17 Dices Primò, Quamdiu raptor non restituit, non recedit ab iniuria, quam intulit personæ, vi rapiendo; atqui ab hac maxime tenetur recedere: ergo ante reliquos, &c.

Resp. Primò, Negando maiorem; nam hoc ipso, quo desinit vim inferre, iniuria personalis non continuatur, sicut detentio rei; sed transit. vnde etiam si non restituat rapinam, tamen non censetur continuare actualem rapinam, sed solum rei alienæ detentionem.

Respondeo Secundò, Negando subsumptum. non enim magis tenetur ad sarcendam iniuriam illatam personæ, quam ad faciendam restitutionem rei detentæ: præsertim cum in rei detentione etiam iniuria domino fiat, & præter iniuriam, damnum. Itaque cum is, qui debet ex contractu, æquè obligetur elapso termino, atque is qui ex vfura, furto vel rapina: non est cur naturali Iure vllum ordinem inter ista debita constitutum putemus. Quod etiam ex eo confirmatur: quia alioquin contra Ius naturæ faceret Iudex, qui iuberet pro rata talibus creditoribus restitui; & teneretur ipse de suo supplere. quod nemo dixerit.

18 Dices Secundò, Detentio vfurarum non tantum repugnat voluntati domini, quantum detentio rei furtiue, vel rapte, vel ex contractu oneroso debite: ergo in vfuris non est tanta obligatio restituendi, quanta in ceteris. Antecedens patet ex communi hominum sensu; nemo enim de illis magnopere queritur, neque conatur recuperare. vnde etiam non est tam detestabilis vfurarius, quam fur vel raptor, vel debitor ex contractu, qui post elapsum terminum non vult soluere, cum possit. Ob hoc argumentum, non videtur improbabile, debita ex contractu oneroso, ex furto

19
Debita ex
vfuris.

& rapina, posse præponi debitis ex vfura. Quia tamen contrarium patet verius,

Respon. Omnia hæc contra voluntatem dominorum retineri; ita vt si possent, curarent sibi restitui; quod sufficit, vt æquè iniuste, seu contra eandem iustitiæ speciem retineatur. Et quamuis detentio vfurarum non tantum repugnet actuali voluntati domini, quantum debitum ex contractu vel furto, id non refert: quia hoc non prouenit ex eo, quòd intendat vfurario eas donare, vel aliquid iuris concedere: sed ex eo, quòd spem non habeat recuperandi; sitque malum necessarium sponte subeundum. Sicut qui sponte dat lytrum latroni, non renititur actuali voluntate (nisi inefficaciter) illi detentioni; & tamen non minus iniuste ille detinet, quam fur vel raptor. Itaque hæc actualis repugnancia, non facit vt detentio rei sit magis contra iustitiam, quam aliàs esset; sed facere potest, vt magis sit contra charitatem: vt si quis vehementer se inde cruciaret.

DVBITATIO IV.

Quis ordo sit seruandus in solutione certorum debitorum.

Respondeo, Primò restituenda ea, quorum dominium non fuit translatum in debitorem. 21

Secundò, Soluendum pro moderatis expensis funeris debitoris, L. penultima. 7. de Religiosis, & sumptibus funeris. Huc etiam pertinent ea, quæ necessaria sunt ad conscribendum testamētum, ad faciendum inuentarium, ad custodiam suppellectilis, & similia opportuna, vt fiat restitutio. Vnde si quis fecerit has expensas pro debitore, aut pro funere alterius, quem debitor sepelire debuisset; (vt pro funere vxoris, filij, vel mancipij) ei Iure naturali primò restitutio facienda est.

Tertiò, Soluendū iis, qui habent hypothecam, 22 (quantum ea se extendit) ante alios, qui non habent, vt habetur L. Eos. 9. C. qui potiores in pignore. Ratio est; quia hypotheca datur creditori ad securitatem, vt in omni euentu possit ex ea curare sibi satisfieri.

Quartò, Inter hypothecarios creditores, primò soluendum iis, qui tempore sunt priores; hæc enim regula Iuris, *Qui prior est tempore, potior est Iure*, intelligenda est de iis, qui in eadem re habent hypothecam, vt docet Siluester v. Restitutio 6. 23 quæstione 5. & colligitur L. 2. 4. 5. 6. 7. 8. C. Qui potior in pign. hab. (vtrum etiam vera sit in creditoribus personalibus, dicitur dubit. 6.) estque generaliter vera, siue hypotheca sit tacita, siue expressa, siue generalis, siue specialis, siue sit conuentionalis, siue iudicialis, siue Prætoria. Exceptis quibusdam casibus, in quibus posterior præfertur priori, vt statim dicemus. Neque solum expressa prior, præfertur expressæ posteriori; sed etiam tacita prior, præfertur expressæ posteriori, vt patet in hypotheca dotali, quæ etsi tacita sit, præfertur tamen expressæ posteriori. vt docet Cotarr. l. 1. var. cap. 7. num. 2. & colligitur ex L. Hac edictali. 6. §. His illud adiungimus. C. de secundis nuptiis. Similiter generalis prior præfertur etiam speciali posteriori: vt colligitur ex L. 2. 7. Qui potio-

potiores in pignore vel hypotheca habeantur.

24 *Nauarrus.* Vnde patet Primò, Falli Nauarrum cap. 17. numero 50. & 51. & Siluestrum Restitutio 6. quæstione 5. dum dicunt, eos, qui expressas habent hypothecas, præferri iis qui habent tacitas. hoc enim verum non est, nisi illa expressa sit tempore prior; exceptis quibusdam casibus Iure declaratis.

25 *Siluester.* Patet Secundo, Falli Siluestrum, quando vult, eum, qui habet specialem hypothecam posteriorem, præferri habenti generalem priorem omnium bonorum, & præterea specialem in aliqua re, quæ distincta sit ab hypotheca speciali alterius. Nec obstat L. 2. C. de pignoribus & hypothecis, quam ipse pro se adducit; nihil enim aliud ibi dicitur, quàm tuum pignus posterius debere tibi saluum esse, si priori creditori, habenti generalem hypothecam, & etiam specialem in alia re, quæ à tuo pignore distincta sit, possit integrè satisfieri ex illa speciali. tunc enim non potest impedire tuam specialem, ratione suæ generalis prioris: qui enim præter generalem hypothecam etiam capit specialem, id facit, quòd primò velit vindicare specialem, & non attingere generalem, nisi in euentu quo specialis non sufficiat. Vnde sequitur, tuum pignus non fore tibi saluum, si alteri ex speciali illa hypotheca non possit integrè solui. & consequenter generalis prior præferretur speciali posteriori. vide Couar. lib. 3. variarum cap. 18.

26 *Posterior tempore aliquando præferatur priori.* Aduerte tamen, Esse aliquos casus, in quibus posterior tempore præferatur priori, habenti hypothecam expressam vel tacitam.

1. *Mutuas pro re conseruanda.* Primus habetur L. 5. §. 7. Qui potiores in pign. Si tibi credidi, seu mutuauit pecuniã, ad refectionem vel conseruationem alicuius rei, alteri antè obligata; vt ad reficiendam vel armandam nauem: tunc enim præferri debeo aliis habentibus in eadem re hypothecam generalem vel specialem etiam expressam: cuius ratio est, quia sine tali mutuo pignus illud vel non extitisset, vel certè periisset, ac proinde prior creditor parum vel nihil ex eo habuisset commodi. vnde non potest agrè ferre, quòd is, cuius pecuniã saluum est, prior ex eo solutionem illius pecuniæ accipiat.

2. *Mutuas pro re custodienda.* Secundus habetur L. 6. supra. Si tibi mutuauit, v.g. 100. vt satisfaceres pro mercium vectura, vel pro conductione ædium in quibus asseruarentur; manent mihi merces istæ obligatæ, ita vt primus solutionem ex illis habere debeam ante alios, generalem vel specialem, tacitam vel expressam hypothecam habentes.

3. *In hypotheca dotali.* Tertius est, In hypotheca dotali, per quam bona mariti sunt obligata vxori, eiusque descendenti- bus, ita vt ipsa & ipsius filij ex illis suam dotem ante alios creditores, habentes tacitas hypothecas priores, possint deducere; vt patet L. Alfiduis. 12. C. Qui potiores in pignore.

27 Notandum tamen est Primò, Dotem non præferri hypothecæ expressæ priori. Ratio est, quia lex non intendit doti dare priuilegium cum iniuria priorum creditorum, qui ex speciali conuentione iam ius habebant in bonis debitoris. valde enim durum esset, per nuptias viri superuenientes, omnes priores amittere ius, quod expressè pacti erant. Secus est de iis, qui habebant tacitam priorem, lege introductam; his enim dos præferretur, nisi etiam priuilegium prælationis habeant, vt in

casu primo & secundo,) quia lex potuit suum beneficium, quod concedit prioribus, ita restringere, vt postponatur priuilegio mulieris in causa dotis, vt docet Siluester v. Dos, num. 14.

Hinc patet, non sequi, Expressa hypotheca prior præferatur doti posteriori, & hæc dos præferatur mutuo posteriori pro refectione; ergo expressa hypotheca prior, præferatur illi mutuo posteriori. vide Couarr. lib. 1. variar. cap. 7. vbi ostendit, in iis, quæ Iure humano constant, non esse necessarium, vt si a vincat b, & b vincat c, a vincat c. Idem Siluester supra.

29 Notandum Secundo, Dotem non præferri priuilegio, quod habet is qui mutuauit pecuniam iuxta primum & secundum casum, nisi tempore dos sit prior; vt rectè docet Siluester supra. Neque contrarium colligitur ex Nouella 97. cap. 3. (vt quidam putant) quia ibi solùm dicitur, *Eum, qui mutuauit ad adificationem vel refectionem domus vel nauis, non præferri doti priori, sicut præferatur aliis non priuilegiatis.* Hinc tamen non sequitur, dotem posteriori illi præferri, aut illum doti posteriori non præferri.

30 *4. Emptum pecunia pupilli.* Quartus casus est, Quando ex pecunia pupilli empta est res aliqua, illa res manet pupillo obligata ante omnes; ita vt si ea alteri sit hypothecata, ipse sit præferendus, vt possit recuperare pretium. Idem colligitur ex L. penultim. C. de seruo pign. dato.

5. *Mutuas ad aliquam emendam, &c.* Quintus est, Si tibi dem mutuam pecuniam ad emendam domum, vel prædium, vel rem aliam, cum pacto expresso, vt ea res mihi maneat hypothecata pro debito; præferatur aliis creditoribus, habentibus hypothecam generalem in omnibus tuis bonis, quamuis talis hypotheca comprehendat etiam bona futura, & consequenter hanc ipsam domum. Ita habetur L. Licet. 7. C. Qui potiores in pign. vide Couarr. sup. num. 3.

6. *Contrahens cum fisco.* Sextus est, Quando quis contraxit cum fisco, manent ipsius bona fisco obligata cum priuilegio prælationis. Idem ius habet fiscus ratione tributis nondum soluti. Vnde omnia bona Receptorum & Redemptorum vectigalium, sunt fisco hypothecata, L. 2. C. de priuil. fisci dos autem & fiscus pari Iure censentur. L. Dotis tuæ. 9. C. de Iure dotium. vide Couar. supra.

7. *Credens ad militiam.* Septimus est, Quando quis alicui credit pecuniam ad militiam, v.g. vt emat equum, arma, vel vt se in militia sustentet; habet hypothecam Iure prælationis, etiam ante dotem, et si dote sit posterior, vt patet ex Nouella Iustiniani 97. cap. 4. Vnde huic ex bonis mariti integrè soluendum, quamuis vxoris dos esset peritura. In his casibus non est seruanda illa regula, *Qui prior est tempore, potior est Iure*: nam habent priuilegium, vt præferantur, etiam si tempore sint posteriores; non quidem semper omnibus, sed quibusdam. In ceteris autem hypothecis, tale priuilegium non habentibus, & in his quæ æquale priuilegium habent, est seruanda, ita vt integrè satisfieri debeat ei qui priorem hypothecam habuerit. Verùm accurata horum tractatio est Iuris peritorum. vide doctissimum tractatum de pignore Antonij Negusantij.

33 *34. Creditores personales.* Quintò, Post eos qui habent hypothecam, si quid superfit, soluendum creditoribus personalibus, id est, qui non habent vllam rem debitoris, sibi immediatè in genere vel in specie obligatam, sed

Habentes privilegium personale.

sed solum personam. Inter hos Primo loco solvendum iis, qui habent personale privilegium praelationis, absque hypotheca; quale habet sponsa de futuro, in bonis sponso, ratione dotis tradita, non secuto matrimonio, ut docet Glossa in L. Eos. 9. C. Qui potior in pign. & Qui deposuit pecunias apud nummularium, non percipiens inde usuras, ut patet L. Si hominem. 7. §. 2. de depositi, vel contra, quod quidam DD. extendunt ad omnia deposita, & ad commodatum & ad pignus, si dolo vel culpa debitoris perierint. Item ad pecuniam depositam in societate mercatorum ad negotiationem. Si tamen hæc extaret, etsi mixta esset, ante hypothecas restituenda esset, quia in specie est aliena: nam quando talia voluntate dominorum commiscetur, singule partes sunt communes; ut habetur §. Si duorum. Infit. de rerum divisione, & L. Marcellus. 3. §. Pomponius, de rei vindicta Secundo loco solvendum ceteris creditoribus chirographariis ex titulo oneroso, cuique pro rata; non habita ratione temporis prioris vel posterioris, quo debitum est contractum. Ita Silvester supra & Nauarr. cap. 17. numero 51. Tertio loco solvendum creditoribus ex titulo gratuito; ut si defunctus alicui pro causa aliquid voverat. Quarto, reliqua erunt pro heredibus & legatariis; ita tamen ut heredes præcedant legatarios ad suam legitimam obtinendam, si sunt heredes necessarii: vel ad quartam bonorum (quæ dicitur Falcidia) si non necessarii.

Depositorum, commodatarum, pignorum.

35 Chirographarij.

36 Obligant in conscientia.

37 Lex humana.

DUBITATIO V.

Vtrum prius petenti liceat prius solvere.

38 Solvens posteriori.

Dico Primò, Si debitor vel eius heres solvat posteriori, omisso eo qui habet hypothecam priorrem, vel privilegiatam, sciens id fieri cum damno prioris, tenetur prior de damno; & potest prior recuperare à posteriore quod solutum est. Patet L. Scimus 2. 2. §. Etsi præfatam. C. de iure delib. randi.

39 Prior petent.

Dico Secundò, Si sint plures creditores personales, inter quos nullum sit privilegium praelationis, & aliquis ex illis exigat ante alios solutionem debiti, siue in iudicio, siue extra; potest & tenetur debitor ei integrè solvere, etiam si tempore esset posterior. Ita docet Nauarrus cap. 17. num. 52. & Silu. Restitutio. 6. quæst. 8. & colligitur ex L. Pupillus. 24. 7. Quæ in fraudem creditorum. Ratio est; quia diligentia posterioris creditoris fecit eum

potiorem, sicut hypotheca vel privilegium, ut dicitur in prædicta lege. vnde sequitur, creditorem posse petere integrum debitum, quando timet debitorem non fore omnibus solvendo; & retinere, ubi acceperit.

Petes, Vtrum non petenti possit debitor, sciens statum suum labantem, integrè satisfacere, ut ei gratificetur.

Respondeo, Non posse, quia ius hoc non concedit. Cum enim iste par sit aliis iure, neque diligentia in petendo faciat eum potiorem; non potest ei fieri integra restitutio cum damno aliorum: sed pro rata, ut rectè docet Nauarr. supra. Addo tamen, eum, qui in hoc euentu solutionem accepit, non teneri in conscientia restituere; quia non accepit rem alteri obligatam. Et colligitur ex L. Quod autem. 6. §. 6. & 7. Quæ in fraudem creditorum. Idem dicendum, etiam si alij creditores habeant privilegium personale praelationis absque hypotheca, ut colligitur ex L. dicta, ubi dicitur: *Qui debitam pecuniam recepit, antequam bona debitoris possideantur*, (id est, auctoritate iudicis occupentur ab aliis creditoribus) *quamvis sciens prudensque solvendo non esse, recipiat; non timet hoc edictum*; nempe quo renocantur ea quæ in fraudem creditorum alienata sunt. Idem docet Molina disp. 5. 3. 6. etiam si Silvester & alij contrarium sentire videantur.

Nec refert, quòd ad hoc induxerit debitorem, quia iura id concedunt, teste Molina. Nec obstat L. Pupillus. 24. 7. eodem tit. quia est alius casus, in quo tutores sponte gratificati sunt vni ex creditoribus. vnde dicitur ibidem, *tale debitum renocandum: quod intelligit per iudicem*. quare nisi sic renocetur, poterit ille creditor retinere.

DUBITATIO VI.

Vtrum regula illa Iuris, Qui prior est tempore, potior est iure, possit extendi ad creditores personales.

MULTI Doctores affirmant, illam locum habere in omnibus creditoribus eiusdem ordinis, id est, quorum alter non habet aliunde privilegium praelationis contra alterum. Ita Gabriel d. 15. quæst. 2. dub. ultimo. Medina C. de restitut. q. 2. dub. 5. Salon. quæst. 62. art. 8. in fine. Valentia disp. 5. q. 6. puncto 10. Toletus lib. 5. cap. 25. Emanuel Sa v. Restit. nu. 63. Idem videtur sentire Nauarr. cap. 17. num. 53. in fine. Probatum Primò, Quia quòd diutius creditor caruit suo, eò strictius ei debetur, & eò citius est ei restituendum. Secundò, Quia maiori incommodo prius est occurrendum: atqui is qui diutius caruit suo, plus accepit incommodi; ergo. Hæc sententia, ob auctoritatem horum DD. non est improbabilis, & est satis rationi consentanea: nam quando prius debitum contrahitur, debitor est magis solvendo, quàm postea quando noua debita accedunt. vnde par esse videtur, ut primus creditor non fraudetur propter debita posteriora. non enim debent ipsi esse fraudi posteriora debita ex contractu vel delicto, cum eo tempore, quo cum illo contraxit, illa non habuerit. Accedit, quòd illa regula, *Qui prior est tempore, potior est iure*, non solum intelligenda sit in habentibus eandem rem sibi hypothecaram, sed etiam

40 Offerens non extinguit.

41 Potest solviturum retinere.

42

Est probabilis.

43

Q 2